

FRAMÅT

NORDISK VECKOSKRIFT
ORGAN FÖR FRI YTTRANDERÄTT.

Döm ingen ohörd. ○ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser. ○ Fri talan.

No 1.	Utgifvare och redaktörer: Albert Breinholm Alma Breinholm-Åkermark.	Lördagen den 5 Jan. 1889.	Pris: Helt år 3: 50; Halft år 3: 80; Kvartal 1: — Lösnummer 10 öre.	4:de årg.
-------	---	------------------------------	---	-----------

Till Allmänheten!

Till Framåts läsare!

På samma gång vi här tillkännagifva att Framåt detta år utkommer hvarje vecka (8-sidig) och att tidskriften i betydlig mån skall utvidgas, hembära vi vårt hjertliga tack till alla dem, som genom prenumeration eller medarbetarskap varit tidskriften ett stöd.

Och vi uppmana alla, som gilla och vilja arbeta på realiserandet af Framåts program, *fri yttranderätt*, att tillsammans med oss verka för tidskriftens spridning, på det att »Framåt» må kunna växa sig stor och stark, trots den reaktionära torka, som nu på fallit allvar tyckes vilja hemsöka Norden.

Att vi hädanefter äro i behof af en betydligt vidsträcktare anslutning från allmänhetens sida än förut, är gifvet, dels emedan Framåts

utvidgning ej kommer att betinga högre pris än förut (Kr. 3,50) dels emedan utgifvarne sjelfva ej se sig i stånd att offra mera än de redan gjort på tidskriftens bestånd.

Betonas må, att Framåt icke har varit, icke är, och icke någonsin i egentlig bemärkelse, kan blifva »affär». Det förbjuder säkerligen dess natur och dess enormt låga pris, med flit satt så lågt, på det att äfven den mindre bemedlade må kunna anse sig ha råd att hålla tidskriften.

Under stora svårigheter och uteslutande af kärlek till idén har Framåt hållits uppe, naturligtvis dock med den förhoppningen, att den en gång skulle omfattas af allmänheten med så pass stort intresse, att den nått och jemt kunde bära sig.

Mera begära icke dess utgifvare.

Hade »Framåt» velat sälja sin själ, (sitt program) kunde den sannolikt nu stått sig bättre. Men det har den icke velat. Hellre än det, villo den gå under.

Aldrig skall »Framåt» svika sin uppgift att värna om den fria yttranderätten, då denna ej urartar till personliga angrepp.

Nödvändigheten af att lära sig tåla höra andras meningar än sina egna, och att, ej med yttre våld, fängsel, förföljelser i socialt afseende och dylikt — söka bekämpa, hvad man ogillar eller föraktar, är tydlig för hvarje tänkande menniska, som tror på det godas seger och ej af egoistiska eller andra skäl går despotismens ärenden.

En oriktig och förkastlig verldsåskådning undertryckes ej dermed, att yttre våld användes, att hon utan vidare nedtystas. Det kan förefalla såsom vore hon undertryckt, men — ett, ta, tre dyker hon upp, der vi minst förmoda det, ofta mycket kraftigare och farligare än förut.

Utän att vi lära oss att på frons och öfvertygandets väg bekämpa villfarelser, utan att vi tro på den fria yttranderättens förlösande makt, är allt tal om frihet en löjlighet. Så länge vi ej fatta detta — vi må nu kalla oss frisinnade eller konservativa — förblifva vi slafvar under alliehanda fördomar.

Ja, måtte vi alla lära att högt akta det fria ordet! Mätte vi med allvar värna om det! Mätte vi aldrig glömma att det är allas rättmätiga och gemensamma egendom!

Då kunna vi måhända motse en tid, då samhället, befriadt från *hycklare* och *auktoritets-troende*, kan draga en glädjens och lättnadens suck.

Tilläggsord.

Vi bedja slutligen att få fästa våra läsares uppmärksamhet på »Reformföreningen» här i staden. Denna förening har på ett af sina senaste möten antagit »Framåt» som sitt organ, och vi anhålla nu på det varmaste om, att alla, i hela Norden med henne likartade eller beslägtade föreningar, *rösträttsföreningar* m. fl., måtte ansluta sig till Framåt för samarbete inom dess spalter.

Vi framhålla äfven, att Göteborgs Kvinnoförening fortfarande kommer att representeras i »Framåt», och varsela om — vi ha skäl för det — att flera kvinnoföreningar i närmaste framtiden komma att göra detsamma. Slutligen vilja vi nämna, att Framåt hädanefter

änna sysselsätta sig med Göteborgs teater och äfven med teatrarne i Stockholm. Hvad Göteborgs teater beträffar, har den från olika håll behandlats ytterst styfmoderligt. Vi skola nu, i den mån det står i vår makt, söka samarbeta med nämnda teater till ernående af den högre ståndpunkt, hvilken den under ganska stort tryck vill arbeta sig upp till.

Högaktningfullt
Redaktionen.

Reformföreningens i Göteborg afdelning.

Större politisk lifaktighet!

Friheten att i tal och skrift få yttra sina åsikter samt rättigheten att genom sina valda ombud deltaga i lagstiftningsarbetet och derigenom utöfva ett bestämmande inflytande på sina öden och sin utveckling, anses höra till ett folks dyrbaraste egendom samt utgöra grundvalen för ett fritt samhällskick. Att ett fritt folk skall anse det i högsta grad angeläget, att i fullaste utsträckning begagna sig af dessa sina rättigheter är därför sjelf-fallet. Egendet af frihet förutsätter frihetens begagnande. Ty eljes är med friheten och rättigheterna icke särdeles mycket bevändt.

Öfverhufvud låta frihet och auktoritetsvälde icke förena sig. Och att tänka sig ett folk med fritt, demokratiskt statskick ställa sig likgiltigt och främmande gent emot sina allmänna angelägenheter och intresselöst öfverlåta deras skötande åt ett fåtal, innebär något verkligen absurdt.

Tyvärre måste hvarje lakttagare af vårt politiska lif medge, att denna absurditet i betydlig grad är förverkligad hos oss. Ty vårt land erbjuder det nästan vidunderliga skådespelet af frie författningar och institutioner — och t. o. m. bland de friaste något folk eger — gående hand i hand med en långt utvecklad likgiltighet för de allmänna angelägenheterna. I detta hänseende är Sverige också ensamstående och åtnjuter den tvifvelaktiga äran att bland frie stater vara det politiskt lugnaste landet. Ett lugu, som skarpt afbryter mot den politiska lifaktigheten hos våra bröder och grannar: Norrmän och Danskar.

Mångenstädes hör man detta lugu prisa som något godt och ojemförligt bättre än andra länders politiska oro. Men nog är det rigtigaaste namnet på detta lugu — likgiltighet. Och politisk likgiltighet är farlig. — I allmänhet lever man i den tron, att ett en gång förvärfvadt fritt samhällsskick är något sjelfarbetsande, fixerat, oförstörbart. Men hur genomgående falsk denna föreställning är, är öppendagligt. Lagar — de må vara än så fria — ega intet lif i sig sjelfva, äro endast liflösa former. För att förläna dem lif och innehåll, fordras hos folket en kraftig, fri allmänanda, respekterande lagen och färdig att hvarje ögonblick ingripa till dess skydd. Saknas dessa betingelser förblifva äfven de bästa lagar endast en död bokstafsakrift, former utan innehåll. En fri författning är en mekanism, som arbetar endast under trycket af en kraftig, vaken, allmän opinion. Är trycket svagt, arbetar också mekanismen svagt, hur väl den än är konstruerad.

Frie institutioner äro ständigt utsatte för förstörande krafter, för angrepp från tusen olika håll, åsystande att förläna deras verkningar, göra dem om intet, upphäfva dem. Tar därför folket sjelft ej vara på sina rättigheter, har det inom kort inga rättigheter. De behöfva ej upphävas genom förändrade lagar, ej ens våldföras genom godtyckliga administrativa åtgärder. Det blir helt enkelt obrukligt att taga dem i anspråk, de varda som en tung rustning, man ej förmår bära, som verktyg, hvars användning man ej känner.

Lagens helgd och dess magt att värna medborgarnes fri-rättigheter hvila i medborgarnes egna händer. Slappna dessa äro baksträfveriets magter snart vid »händelsernas roder».

Huru föga dessa sanningar arbetat sig in i vårt folks medvetande, utvisas af den rådande politiska likgiltigheten. En likgiltighet, som på ett sorgligt sätt tröder i dagen vid hvarje tillfälle, och som verkar demoraliserande och förfäende genom alla folklager. Det är denna likgiltighet som håller vid magt en sådan orättvisa som ett »politiskt streck», afsäkrande det största flertalet från sin naturliga rättighet att deltaga i valet af sina lagstiftare. Ja, den verkar ända derhän, att äfven för dem, som äro i besittning af fulla politiska rättigheter, deras utöfvande, så långt ifrån att betraktas som en skyldighet, tvärtom betraktas som en förmånenhet, och kann-

stöpore, orostiftare, rabuliet, socialist m. m., äro benämningar, hvarmed en för offentliga angelägenheter intresserad person hedras. D. v. s. om hans åsigter ej gå i den auktoriserade riktningen, eller han sjelf ej tillhör auktoriteternas leder och genom materiel rikedom, akademiska examina el. d. styrkt sin befogenhet att »få ha' ett ord med i laget». Och än mer. I följd af detta åskådningssätt, enligt hvilket det är en heder att vara en nolla, afskräckas personer rent af från att ge något som helst lifstecken inifrån sig, antydande, att de hysa åsigter i samhällsfrågor, synnerligast om de gå i frisinnad eller radikal riktning. Hvem vet icke, att personliga obelag och social förföljelse drabba medlemmarne af misshagliga politiska föreningar, och att i följd häraf frisinnade personer icke våga sammansluta sig för att verka för sina åsigtens främjande.

Detta är upprörande. Det är ett för ett fritt folk nedsättande och skamligt förhållande. Och det innebär ingenting mer eller mindre än ett lagbrott, ett brott mot den grundlagsbestämmelse, som förbjuder t. o. m. statens öfverhufvud att någons samvete tvinga eller tvinga låta.

Att dylikt kan försiggå i ett land med fria författningar beror på denna vidt utbredda, politiska liknöjdhet, hvilken möjliggör icke blott denna form af lagbrott utan äfven en annan, nämligen den i våra dagar allt mer framträdande reaktionära strömningen, yttrande sig i dessa upprepade attentat mot församlings- och yttrandefriheten, hvilka, sorgliga i åminnelse, nog en dag komma att stå som ett bland de mörkaste bladen i våra dagars krönika.

Politisk liknöjdhet är intet annat än en utvecklade känsla af medborgareskap, medborgarerätt och medborgarepligt. Och skola vi med något hopp om framgång kunna bjuda spetsen mot reaktionen och det från enskildes eller samhällets sida utöfvade förtrycket, måste vårt folk afskaka sig likgiltighetens ok och vakna till medvetande om sin ansvarighet inför sig sjelft, om de pligter och skyldigheter som medborgareskapet innebär. Det är ej nog med att äta och dricka och efter bästa förmåga sköta sina nöjen. Ett dylikt mullvadslif kan man föra äfven i Ryssland och Kina. Men ett fritt folk fordrar mer af sina medlemmar. Det fordrar, att de efter bästa förmåga skola deltaga i samhällets lif för att främja dess utveckling och framåtskridande. Det är ovär-

digt ett fritt folk att likgiltigt öfverlåta sina offentliga angelägenheter som ett fält för ett fåtal auktoriteter.

Att det finnes långt mera frisinne bland allmänheten, än hvad förhållandena antyda, står höjdt öfver allt tvifvel. Men de frisinna de verka ingenting, emedan de sakna organisation. De gå hvar och en i sin stad och bära sina åsikter inom sig eller på sin höjd arbeta inom smärre, slutna föreningar. Och detta är otidsenligt. Det enda medel att ge sin tillvaro tillkänna, att åstadkomma något resultat är sammanslutning, organisation. Och de frisinna de måste åstadkomma en sådan. De måste det för att kunna möta baksträfveriet; för att med kraft kunna göra front mot trycket, såväl ofvanifrån som från sidan; samt för att kunna främja sina åsikter och föra dem till seger.

Sedan något mer än ett år tillbaka är under namn af Reformföreningen i dessa syften en förening bildad. För att den emellertid skall kunna verka för sitt ändamål:

»att väcka och höja intresset för allmänna och samhällliga angelägenheter, att utbreda frisinna de åsikter, samt att i öfverensstämmelse härmed främja lösningen af på dagordningen stående frågor, som röra förhållanden i stat och kommun», hvilket mål den skall söka förverkliga »genom anställande af enskilda och offentliga diskussioner, genom anordnande af föredrag och genom verksamhet i skrift, samt genom att vid kommunala och politiska val uppställa och verka för frisinna de kandidater», fordras, att föreningen röner tillslutning bland alla frisinna de. Reformföreningen kan långt ifrån underskatta de svårigheter, som resa sig mot dess verksamhet. Vi veta mer än väl, att det öfverstiger ett fåtals krafter, ja äfven en stor förenings, att kunna åstadkomma en motvigt mot omnämnda förderliga förhållanden och mot den likgiltighet, feghet och reptilism, som hos oss kväfva all medborgaranda och politisk lifaktighet. Men genom att väcka de frisinna de till insigt om sina medborgerliga pligter och öfver hela landet åstadkomma sammanslutningar de frisinna de emellan, kan dock åtskilligt uträttas. Och då Reformföreningen torde kunna tillräkna sig äran att här i Göteborg utgöra den enda och måhända äfven första förening, som öppet framträder med utprägladt frisinna de politiska åsikter samt bestämdt pro-

gram, så torde den kunna påräkna tillslutning från alla frisinna de hirstädes. Afgiften, 2 kr. om året, är satt så lågt, att ingen af ekonomiska skäl skall behöfva undandra sig.

Reformföreningens program lyder:

Utsträckt politisk och kommunal rösträtt.

Sparsamhet med statens och kommunens medel.

Full religionsfrihet jemte kyrkans skiljande från staten.

Undervisningsväsendets tidsenliga ordnande.

Förbättrad rättskipning.

Nykterhetens befrämjande.

Kvinnofrågans rättvisa lösning.

Arbetareklassens höjande i materiellt och intellektuellt hänseende.

Föreningen vill dessutom verka för införande af offentlig kandidatut.

Naturligtvis har R. f. med detta program icke velat gifva sig saken af att ännu kunna direkt uträtta något för dessa önskemål. Men den har härmed tydligt utsagt, till hvilket läger den hör, i hvilken riktning den vill verka.

Det vore för mycket begärdt af en förening af så ringa ålder och litet medlemantal som R. f., att den ännu skulle kunnat göra sig gällande och efterlemnna några skönjbara spår af sin verksamhet.

Att nu i detalj redogöra för denna tillåter icke utrymmet, men hoppas vi i följande häften få återkomma härtill. Blott det tillåta vi oss nämna, att föreningen, hvars sammanträden egt rum i Arbetareföreningens hus, med undantag af tvenne offentliga möten — det ena i April, det andra i Okt. 1888 — måst inskränka sin verksamhet till enskilda diskussioner.

Nu senast har till behandling upptagits den viktiga frågan om normalarbetsdag, hvars diskutering egt rum under två sammanträden och kommer att fortsättas på ännu ett tredje. Under meningsutbytet har man allt mer kommit till insigt om denna nödvändiga reforms nära samband med frågan om minimilöner, och har ett resolutionsförslag i denna riktning framlagts.

Vi vilja äfven anteckna det glädjande uti, att Fruken Ellen Key — lärarinna och föreläsare vid Stockholms Arbetarinstitut, skriftställarinna, varit frisinna de — kommer i midten af januari att på samman af Reformföreningen hålla ett föredrag »om reaktionen i vår tid». För hvilken väl-

vilja R. f. begagnar tillfället att härmed framföra sin hjertliga tacksamhet.

Och sist men icke minst tackas denna tidsskrift som öppnat sina spalter för Reformföreningen.

Mätte nu blott Göteborgs många frisinade element träda fram ur dunklet och sluta sig till Reformföreningen, så torde man ej behöfva befara att dess arbete skall blifva fruktlöst!

Reformföreningen.

Ett julminne.

Bitande kallt.

Bitande kallt hade det varit några dagar, men nu kändes det dock som om vädret skulle vara på väg att slå om. Snön knarrade icke längre under fötterna, näsborrarna kändes icke, som om de ville frysa tillsammans, och himmelen var öfverdragen med en tunn slöja, som gjorde stjernorna fårögda, och kom måneq att se bleklad och melankolisk ut, som om han stod deruppe och skämdes för allt det myckna granna ljuset der nere på gatorna. Men det skämdes icke det, det strömmade ut från hvart enda bdfönster och bredde sig välbehagligt på trottoiren, och människorna drogos in i dess trollkrets och slog sina lofvar omkring det liksom flugor omkring en ljuslåga. Och kom man ur den ena kretsen, var man strax inne i den andra, lyckades man komma helskinnad från den ena lockelsen, så fastnade man i den andra, följde med strömmen som gick in genom dörren, — och så — var man bränd. Men man lät så gerna bränna sig, och flög ändå vidare, så länge vingarne bar, vare sig de voro af guld eller silfver eller till och med koppar, — ty, herre gud, det var ju jul.

Men på torget gick jag fram genom en hel ungskog af granar, som voro bestända att offras på julens altare. De stodo der rad i rad, fastslagna på sina nyhuggna träkors och väntade på att komma under tak för att föra med sig litet barrdoft in i de kvafva rummen och representera den stora naturen vid stadsbarnens julfest. Ty är det wänne icke det, som ligger under det gamla bruket, tänka vi oss icke litet hvar, att julens rätta hem är der ute på landet, med klingande slädföre öfver snötäckta fält och genom mörka granskogar,

under en gustrande vinterhimmel, som icke skyma af några lustak. Och så taga vi och korsfästa en liten gran och försöka använda den som surrogat; men så tycka vi, att dess grönska tar sig nästan ironisk ut mot de tapetklädda väggarna och det hvitrappade taket, och för att blanda bort korten hänga vi på den grannlåt och glitter och säga, att vi göra det för barnens skull. Men vi kunde gärna låta granen vara vacker på sitt eget sätt och icke blanda bort begreppen för barnen (så att grannlåten blir det väsentliga och granen sjelf blott en bisak, hvars roll är utspeld, så snart den blifvit »plundrad».) Låt granen stå der i sin egen skrud, och barnen skola nog förstå meningen med den, kanske bättre än vi.

Under dessa filosofiska julfunderingar hade jag kommit ända till porten och skulle just till att gå in, då min blick föll på en släde, som stod väntande derutanför. Och framför släden igenkände jag plötsligt en gammal bekant. Dockan, med sina krokiga knän och sin svanka rygg, varm och trött, omgifven af en hel sky af ånga, och tömnarne hållas af en annan bekant, Kalle, drängen, inbyttad i halsdukar och yllsjalar, så att man hade svårt att få syn på hans runda, fula ansigte med sitt eldröda brännmärke. Släden var full med allehanda bråte, och under den gamla nötta skinnfällan stucko några hötappar och ett stympadt, flådt färben fram.

En ström af sommarvinden flög plötsligt öfver mitt sinne, minnen, som gingo blått i blått och grönt i grönt, smältande samman till denna obestämda, lockande bild af naturens skiftande mångfald, som vi stadabarn taga med oss in på stegatorna, och som är så olika landtbons förtrogna, konkreta föreställning om den värld, hvori hela hans lif förflyter.

Kalle helsade, och sedan vi utbytt några ord, sade han, att »gubben» var deruppe, och tillade förklarande, att anledningen till besöket var en färnhalfva, som de hade tänkt att herskapet möjligen skulle vilja ha'.

Då jag kom in i tamburen, stod gubben Lars der mycket riktigt och helsade och tog i hand och sade »tackar» för hvar handslag och spred omkring sig en flåkt af kyla från den långa färden jemte en temligen stark lukt från den gamla skinupelsen, som varit med i fars och kanske farfars tid, i ur och skur, i snöglopp och kyla, i äfventyr och strapatser, men som ändå luktade fär lika bra, som om han varit sydd i går.

Efter åtakilligt krusande lät han förstå sig att taga af pelsen och ylletröjan och ylleduken och åtakilligt annat ylle, som han hade iunder, och stiga in och språka en stund.

Och der satt han nu nedsjunken i en fåtölj, som generade honom, därför att den var för låg och för mjuk och hade för sluttande ryggsättd, som han skämdes att lita sig emot, och gned sina valkiga händer på knäna och sade: ja, måtte det! och: kan man tänka! och: ja, såj det! i oändlighet, tills han hunnit blifva litet varm i kläderna och själf slog upp språklådan.

Han var sina sextio år, gubben Lars, lång och knotig som en gårdsgårdstör och krokig som den, krokig i knäna och hujbent och ryggbraten, med ett par långa armar, som voro som ett par störrar för sig och slatade med ett par grofva, arbetsdugtiga häfvar. Ett par små skarpa ögon och en stor framspringande näsa hade han, och det partiet af ansigtet lät förstå, att man hade att göra med en gubbe, som var mån om sig och sitt, men munnen var bred och godlynt och skvallrade om, att det fanns ett godt humör bredvid. Och när det humöret riktigt fick råda, fick det äfven blicken under sitt välde och gjorde den muntert plirande, nästan pojkaktigt uppsluppen. Skägget var grått och tofvigt som mossan på träden, men håret hängde i glasa, raka testar ned öfver rockkragen. Han hade blifvit litet lönhörd på sistone, och då man talade med honom, satte han högra handen bakom örat som en lur.

Sedan den första tillbörliga stelbeten gifvit med sig, kom det en massa historier derutiifrån: plöjningen hade han godt hunnit göra ifrån sig, och nu höll han på att taga upp en bit nyodling borta vid österåkern, men den ene hästen hade fått något sattyg i benen, så att han måste stå en hel månad, och de hade försökt med både tjära och bråsvin utan att det hjälpte, två kor hade kalvvar, och ett får hade de slagat, men ett annat hade sprungit bort för dem. Fisket, det hade varit si och så, en smula sik hade han tagit på höstsidan, men vinternoten hade det inte varit något väu med. Och tuppen — det var en Kochius-Kina-tupp, som han var mycket stolt öfver — det var nu rent okristligt, hvad den blifvit stor, det riktigt dåuade i backen om den, när den sprang.

Han var inte rädd att breda på en smula, gubben Lars, när så kunde falla sig.

Det var allt i hop en massa smådetaljer, sådant som han dagligen sysslade med, som upptog hela hans intresse, och som han därför helt godtroget berättade som stora nyheter. Hvad som saknades der, och som vi alla setat och längtat efter, det var horisont, det vill säga ett intryck af det stora, snöiga skärgårdslandskapet, som omgaf och infattade alla dessa småaaker. Vi förstodo icke, att hvad som för oss, som sutto fjerran ifrån, syntes vara något märkligt och egendomligt, det var för honom så alldagligt och förtroget, att det skulle förefallit honom löjligt att tala derom.

Men hur det var, medan jag satt der och hörde på, lyckades jag dock så småningom sammanfoga skarvarne till en bild, och så fick jag på en gång luft och horisont i den. Mina sommarminnen, som glungo grönt i grönt och blått i blått, med solglimtar och drivande moln, blommor i backslutningarne och fogel-lif i trädkronorna, böljande åkerfält och lätta sommarvägar, skiftade färg och karakter, fäldes sina blad och lätto luften spela in mellan de glasa kvistarne, så att himmelen blef större och träden mindre, gjorde tystnaden stor och ödslig och drogo det hvita, jemna snötäcket öfver backar och ångar, höjningar och sänkningar, så att man blott kunde ana konturerna, liksom man anar kroppens linier under en fotsid drägt. Och det blef vinter i stället. Vinter uppe i grandskogen med hvita drivvor på de gröna grenarne och här och der en mossig sten, som snön icke kommit åt att skyla, och stora tunga fingor, som ljudlöst föllo till marken, när vinden gick fram och skakade kronorna, och vinter på ångarne, som sluttade ned mot gården, jemn, hvit vinter öfver svarta fåror och grön rågbrödd, och gården själf låg der i vinterdrägt, med snö på taket, och en grå rök, som hvirflade upp i den gråa luften, med stängda ladugårdar, från hvilkas lura man hörde korna stampa och böla och hönsen skrocka.

Men sommargästernas hos var tillbommat och ödsligt, och rabatterna sågo ut som grafkullar under snön. Nere vid stranden lågo båtarna med kölen i vädret, och derutanför, der var icke fjärdens stora, blåa vatten, utan en hvit, liflös yta, endast afbruten af körvågarnes gråa, korsande linier och begränsad af en svart skogarand vid horisonten.

Gården låg der så liten och ensam och borttappad i det stora snölandskapet, och jag kom plötsligt att tänka på de nio månaders lifderute, om hvilket vi icke veta något, och som

vi hafva så lätt att glömma bort, då vi bedöma folket, dessa människor, till hvilka vi komma som gäster på våren för att njuta af deras arbetsommar, och som vi lemna, så snart nätterna tänja ut sig och blifva mörka. Med hvilka ögon måste de icke se på oss, hur främmande måste vi icke synas dem?

Jag såg npp på gubben nästan förvånad öfver, att han kunde glömma afståndet, så att han vårdade sig om att berätta allt detta för oss. Men han hade väl icke blifvit så sjuksjuk af sig, och så var det väl den der tyatnaden deruti, som han behöfde få lätta på, sak samma för hvem.

Nu hade han emellertid talat ut och steg npp för att gå. Men riktigt adjö sade han inte ändå, för han skulle inte fara hem igen förr än i morgon och då tittade han väl npp ett slag för att få det klareradt med förhållvan. Se, det var nu ett märkvärdigt får att vara fett, det der, det var så man kunde sticka in hela fingret i det.

Det blef en hel historia om fåret, hvilken icke afslutades förr än han byttat på sig ylle-dukar och ylletröjor och allt det andra yllet, hvilket tog tid och så fått pelsen utana på allt samman. Då sade han adjö för sista gången, och vi hörde honom stöfla tungt ned för trap-porna. (Forts.)

I den vegetariska frågan.

(Fritt efter Med. Dr. Otto Kobocs broschyr: Köttföda och växtföda; dessas inlytande på helsa och bildning.)

Förf. lemnar först en skildring af samtidens stora sjukdomar; det sociala eländet, den allmänna degenereringen, irreligiositeten, nationalhatet och den blodiga konkurrensen i kampen för uppehållet; det allmänna misshälet, lifsledan. Han söker visa, hur alla möjliga och omöjliga medel blifvit försökta för att afhjelpa dessa lidanden och föra utvecklingen in på ädlare, sundare banor; men hur alla försök strandat. Och med alla dessa gäckade förhoppningar för ögonen finner han framtids-perspektivet vara: en apatisk resignation, ett försjunkande i fatalismens slöa världsåskådning.

Dock tror han på en utväg till räddning: nöden sjelf skall lära, hur nöden skall lindras

och afhjelpas. Nöden skall en gång tvinga människan till enkelhet och anspråkslöshet och förjaga hennes lidanden genom att drifva henne till ett naturenligt lefnadsätt.

Han ådagalägger nu, genom att hänvisa till olika folkatammars sagor och förhistoriska berättelser, hur i denna släktets barndomsålder människan berättas hafva lefvat ett oskyldigt paradiskt tillstånd, lifnärande sig af fältens och trädens frukter; hur med öfvergifvandet af detta enkla, naturliga lif och tillgripandet af köttfödan och den med denna följande omätliga utsvälfvingarne förfallets tid inträder. Så i de judiska sägner: berättelsen om Paradiset; så i Grekernas historia: Prometheus, som stieker ner en ox, det första djurmordet, och sedan stjäl elden från himmelen för att steka köttet o. s. v.

Confucius, Buddhas, Zoroasters religions-system hvilat på den grundsatsen, att människan aldrig — allra minst för njutnings skull — har rätt att förgripa sig på varelser, hvilka känna som hon. Detta lärde äfven Egyptens vise, så också Pytagoras. Då Moses förde Israels barn genom öknen, gaf han dem manna, den gudomliga växtfödan. De knutade deröfver och längtade tillbaka till Egyptens köttgrytor. Då lät han dem få kött för deras hårda hjertas skull, dock med många förbehåll och inskränkingar, på det de dagligen måtte erinra sig, att köttets mat ej var ren. Mose böcker berättat vidare, att när judarne då äto kött, hemsöktes de af utslag och farsoter.

Äfven i Kristus ser förf. en predikan af den oblodiga dieten och finner detta bekräftadt i de kärlekamtider af bröd och vin, dem han sjelf älskade att hålla med sina lärjungar, och som sedan upptogs af de första kristna församlingarne såsom ett dyrbart, heligt arf. Ja, genom hela mensklighetens historia går liksom en röd tråd, tron på detta enkla lif såsom ensamt i stånd att pånyttföda släktet. Och med denna tro förknippas alltid namnen af mensklighetens ädlaste och bästa: Sokrates, Plato, Spinoza, Franklin, Milton, Shelley, Richard Wagner, Byron, Gleizès, som bland många andra omfattat denna tro.

Men vi tro inga auktoriteter, känner mången sig frestad att utropa.

Förf. är redo att lemna faktiska bevis för sitt påstående, att köttfödan icke blott icke är nödvändig, utan att den till stor del bär skulden för det sedliga och sociala eländet; och att

menskligheten ej kan botas på annan väg än genom återgång till en naturlig fruktdiet.

Om Mole Schott säger: »kött bildar kött», är vegetarierna villig erkänna det, men med den inskränknigen, att detta kött ej är sundt, utan sjukligt, att det blod, som köttet alstrar, är öfvert och en gynsam jordmån för alla sjukdomar.

Jemför stads- och lands-innevånarna! Den förre, trots den rika kött dieten, sjuklig, spenslig eller onaturligt nppsväld utan fasta muskler, utan frisk färg —; den senare, ofta i saknad af kött under flera månader, kraftig, stark och vid sunda vätskor. Städernas innevånare äro på god väg att öfvergå från den blandade födan till ren kött diet. De måste också därför gå tillbaka allt mer och mer, och städerna skulle bli folktomma, om de ej ständigt rekryterades af friska landtslägter.

Se dessa stackars stadsbarn, som gödas med stekar och kött soppor! Hur mottagliga för sjukdomar, hur onaturligt brådmogna! De kunna liknas vid drifhnsplantor, hvilka brytas och kullslås af den minsta vindfläkt. Märka då ej mödrarne att de fiesta barn i början äro likgiltiga för kött, ja, att de t. o. m. ofta hysa motvilja därför? Borde ej detta vara en maning att hellre följa naturens röst än en tidsålders fördom. —

Falsk är den åsigten, att det skulle vara den friska landtsiften, som håller landsbobyggarne friska och starka. Hvilken stadsbo skulle väl uthärda den luft, som logen och stallen erbjuda? Och stadsbon skulle näppeligen vilja utbyta sina höga, luftiga soffrum mot de kvafva iden, der bönderna packa ihop sig för natten.

Gent emot det kött ätande lejonet kunna med skäl ställas de af vegetabilier lefvande djuren, såsom hästen och elefanten, hvilka i muskelkraft och framförallt i uthållighet täfla med det, ja, i senare afseendet vida öfverträffa lejonet. Två tredjedelar af menskligheten lefva den dag i dag utan kött och dessa äro i sanning ej de klena ste och till arbete odgnligaste. Till dessa räknas stora massor af Japans, Indiens, Persiens och Södra Amerikas folk.

Enligt en berättelse i Antropologisk revy för 1872 lefver Europas arbetande landtsbefolkning, åtminstone i regeln, så godt som utan kött. De ryska bönderna i vissa delar af tsarriket är ett särdeles präktigt, storvaxet folk, och dock lefva de uteslutande af grönsaker, frukter och olja.

Forntiden jäfvar ej heller, att friska, arbetsdngliga, starka kroppar kunna dansas utan kött föda. De grekiske athleterna vandes vid en enkel måttlig kost af bröd, fikon och nötter. Porfyr berättar, att Spartanernas berömda svartsoppa bestod af växtämnen (således ej af blod, hvilket allmänt tros); Cyrus med sina härdade skaror lefde till stor del af svartbröd och vatten. Först det senare fråsæriet vållade Persernas undergång. Historien öfverflödar af bevis på, att enkelhet och måttlighet gjort folken verksamma och friska. Och vegetarierna äro öfverlägsna de öfriga människorna i dessa båda egenskaper.

Dessa fakta tyckas bevisa, att kött föda åtminstone ej är nödvändig för människan.

Men kött födan är vidare ett ondt, ja, det största ondt. Vegetarierna vill bevisa, att kött bildar dåligt blod, och att dåligt blod förderfvar vår andliga natur.

Linné, Cuvier, Blumenbach, Flourens, Geoffroy, Owen m. fl. ställa människan bland fruktätarne. Genom hela sin natur är människan hänvisad till en oblodig diet. Hennes tänder, hennes tarikanal, hennes gripverktyg, allt talar för sanningen härpå. Om hon likväl lefver och kan lefva af blodig föda, bevisar detta endast, att hennes natur eger en oändligt seg motståndskraft.

Människans magsaft är ej lik kött ätarens. Mjölksyran i människans magsaft är mycket för svag för att kunna lösa köttets svärlösa febrin och djurfettet. Upplöst genom magens värme, öfvergår kött födan i jäsningsstillstånd, förorenar safterna och blodet. Så lägges ofta första grunden till en mängd åkommor såsom dålig andedrägt, uppstötningar, halabränna, tändernas rattnande o. s. v. Bleksot och afstyning, sjukdomar, som man söker häfva genom riklig kött diet, framkallas just genom denna föda. Gif hvarje varelse, hvad som passar den bäst: åt rofdjuret kött, åt oxen gräs, åt människan frukter! Hvad som är naturlig näring för rofdjuret, skapar människans förderf.

Kreatinen i köttet är ett giftigt amne lika väl som kaffein, tein, nikotin.

Gäller det ofvan sagda redan om det friska djur köttet (vildt o. d.), har mycket skadligare måste ej då det sjuka vara! Och hvarje gödkreatur är sjukt. Den fetma, som dessa djur lida af, är icke sund och frisk. Och kan väl ett djur blifva sundt, som, lik gödboskapen hindras från rörelse och frisk luft och i tränga stall medelst konstlade medel och en ofta rent

af skadlig näring uppfödes till en vidrig, onaturlig fetma.

Hvilka sorgliga människotyper äro ej Eskimåerna och Eldsländerna! Dessa båda racer visa, hur människan urartar genom stark kött-diet. Kaut säger: människan är, hvad hon äter, och rörande dessa båda stammar, eger detta uttryck sin fulla giltighet. Beträffande Eldsländarne, frågar man sig nästan, om de äro djur eller människor, så sorgligt afsigkomne äro desse stackars varelser.

Ett sanut meniskt drag är medlidandet. Djura gödning och slagt äro för dessa förbundet med stora kval. Den oförderfvade människans känsla appreser sig ovilkorligen mot denna behandling af djuren. Grymhet mot varelser, som stå oss så nära, måste förlösa medlidandet och verka demoraliserande. Hvarje god människa måste uppröras i sitt innersta, när hon hör den fjattrade oxens ångesttjut och ser slagtoffrets bittra dödskamp. »Människan», säger Voltaire, »upphör att känna samvetsagg öfver handlingar, vid hvilka hon är van.» Genom den orättvisa, som tillfogas djuren, förlösa det meniska samvetet. Men på det orätta följer straffet, här uppenbaradt i människans förderfvade natur. Grymhet och känslolöshet mot djuren leda till hårdhet och orättvisa mot medmänniskor. Djurmordet förbereder människomordet, såväl det enskilda som massmordet eller kriget.

Slagtyrkets förderfliga inflytande på själen har länge varit känt i den gamla engelska rätten: »ingen slagtare uppträde som edsvuren vid mord- och våldprocesser».

Tvårtom förädlas man genom undvikaude af kött. Man blir lugn och bär sitt öde med jempnod. Man blir fri och oberoende, då man ej längre är slaf af sin buk. Man blir anspråkslös i sina behof; erfar en förut okänd glädje öfver de enklaste saker och till syvende och sist: man blir frisk genom den rena naturliga växt- och frukt-dieten — man vinner *helsen*, det dyrbaraste af allt. Men det är en *sedlig* pligt att hålla sig frisk, och redan från denna synpunkt bör människan bannlysa köttet från sitt bord.

Tro ej, att vegetariern försakar något, då han öfverger köttfödan! Låt vara, att det är en uppoffring under den första tiden; men snart skall det behag han finner i den härliga, rena vegetariska kosten, ge honom en rik ersättning för några veckors umbäranden.

Och om han också under öfvergångsperioden håller sig skadeslös genom förtärande af ost, smör, mjölk o. d., skall han dock, genom sakens naturliga gång allt mer öfvergå till den allt renare vegetabilisk näring, såsom den hvilken bäst bibehåller människan, *ung, frisk och stark*.

Tro heller ej, att vegetariern är asket! Han söker och finner tillräcklig förnöjelse i lifvet och är i följd af sitt enkla lefnadsätt alltid glad och lycklig.

Den blodlösa dieten ställer sig äfven billigare. Den som kan lefva på bröd, frukt, skidfrukter o. d., behöfver hvarken tigga eller krypa; han först är verkligt fri och oberoende. Om sjelfförbättring är grundvilkoret för hvarje samhällsreform, då visar vegetarismen denna väg till förbättring; ja, den löser redan i vissa mån den sociala frågan genom förminskandet af elände, fattigdom och sjukdom.

Må man därför gladt och förtröstansfullt gripa sig an med denna reform, innan den dag kommer då nöden tvingar oss dertill.

Mins Pytagoras ord: Börja det rätta lefnadsättet; vanan skall snart göra det till det angenämaste för dig!

Alkoholismen.

När man ser alla dessa bolagskrogar, ölstugor och vinaffärer, tränger sig helt naturligt den frågan på en: Är då alkohol en lifsförnödenhet? Svaret måste blifva *nej*, ty det har blifvit mer än tillräckligt konstaterat, att alkohol, äfven om det tages i små doser, åstadkommer sjukliga rubbningar i människokroppen.

Alkohol är nämligen i vattenfritt tillstånd ett häftigt gift; i utspädt tillstånd värkar den berusande, den retar huden akart och verkar på slemhinnorna, emedan den till följd af sin stora benägenhet att upptaga vatten, beröfvar slemhinnoerna sådant.

Införd i magen åstadkommer en måttlig mängd utspädd alkohol en mer eller mindre stark, dock snart öfvergående, stegring af hjernans och nervsystemets verksamhet. Man erfar en känsla af värme i magen, och det är denna känsla, som genom alkoholens absorption sprider sig i organismen och förnimmes

såsom ett välbefinnande med lifvad verksamhet inom hela organismen.

Emellertid står denna värmekänsla icke i samband med en verklig höjning af kroppsvärmen. Tvärtom, undersökningar har ådagalagdt, att alkohol, såväl i stora som små doser sänker kroppsvärmen hos friska människor, i hvilade som under rörelse, under nyktertillstånd och straxt efter förtärandet af föda.

Men när det är till fullo bevisat att alkohol skadar, hvad är då orsaken till dens enorma förbruk?

I Sverige t. ex. uppgår förbruket af alkohol till c. 100 millioner kronor.

I Danmark drickes årligen för cirka 50 millioner kronor alkohol (vin, brännvin, cognac) och denna konsumtion ådrager landet en ytterligare indirekta utgift, som representeras af $\frac{1}{3}$ fattighjoug, $\frac{2}{3}$ förbrytelser, hälften sjukdomsfall (alkoholism).

Alkoholförbruket ådrager England en utgift af cirka 1200 millioner kronor, och ur dryckenskaps- och förbrytarestatistiken för England och Wales under året 1887, framgår det den direkta påvisliga orsaken till hälften af de förbrytelser och mer än $\frac{2}{3}$ af den fattigdom, sjukdom och last, som vansirar det engelska samhället, är det afskyvärda öfverdrifna antal af rusdrycksförsäljningsställen i städerna. I Tyskland hade deliriumsfallen i två år från 1883—85, ökats från 12,3 till 17,3 procent af 1,000 sjukdomsfall.

Som man ser är det siffror, hvilka själfva säga nog; men det är icke lätt att utrota dryckenskapen, emedan orsakerna hertill äro så djupt och vidt förgrenade i våra abnorma samhällsförhållanden: Yttringar af fattigdom och lyx.

Emellertid går det dock mer och mer upp för människor, att denna stora ekonomiska och sociala olycka måste bekämpas, man känner att nykterhetssträfvandet är ett medel till frihet och välstånd, och inom de flesta länder pågå ock agitationer emot rusdryckorna. Sålunda håller absolutist-rörelser på att blifva en makt i England för hvilken alla måste böja sig. Rörelsen har under de sista 20—30 år tagit så stort uppving, att sjuklighetsprocenten för absolutisternas del är 3 ggr. mindre än för icke-absolutister. En omständighet som tillräckligt talar för absolutismens gagnande inflytande, är att många liförsäkringsbolag har beviljat absolutisterna billigare assuransvilkor, och ur bolagens räkenskaper

framgår, det engelska absolutister lefva 6 år längre än andra.

Äfven här i Sverige arbetas med stor energi och förvånansvärd hastighet för nykterhets-saken, hvarom närmare framdeles.

Ja, här liksom i alla öfriga sociala frågor är det samhällsriktighetskänslan som behöfver väckas och utvecklas. »Ty lider en lem, så lida och öfriga lemmarne med».

Om Positivismen och dess hinder.

Det finnes numera flere olika slag af positivist: *halfpositivister*, som hylla Comtes första verk, den *positiva filosofien*, men förkasta hans senare konstruktioner, och *helpositivister*, som finna positivismens egentliga storhet i *samhälls- och religionsläran*; dessa senare delas emellertid i två partier: *ortodoxa auktoritetspositivister* och *liberala princip-positivister*. Vi kalla här positivist endast helpositivisterna, då det förstnämnda slaget, halfpositivisterna, ej framträdtt som någon skola, något parti eller något samfund och blott torde finnas såsom spridda literaturvänner, under det de båda slagen af helpositivister gjort läran fruktbringande för lifvet och sökt på dess grundval gripa in i samhällenas angelägenheter. Positivismen får ej betraktas som en *literär förteelse*, ej håller som en *filosofisk verdensåsigtt* rätt och slätt, utan som en *lifslära*, hvaraf regler för uppförande och handling framgå.

De liberala princip-positivisterna och de ortodoxa auktoritetspositivisterna förkunna hvad man kan kalla å ena sidan den *vetenskapliga, relativa och möjliga* positivismen samt å den andra den *mystiska, absoluta och omöjliga* positivismen. Den senare utmärker den legendiska perioden, då pieteten för Comte ej tillåtit någon rubbing i systemet och hvarje ord af mästaren ansetts ofelbart.

De liberala positivisterna åter fordra ej antagandet af hela systemet, utan blott af de *stora principerna*; de frånse detaljerna i Comtes framtidsstat, hufvudsakligen fjärde delen af hans *Positive Politik*, ehuru de studera den och erkänna, att äfven denna skapelse innehåller de visaste råd, fastän åtekilligt där är oantagligt och ovetenskapligt.

Då vi afägana alla ytterligheter och omöjligheter från Comtes lära, återstår ändock

alltid tillräckligt däraf att tjäna samhällena till upplysning och ledning under århundraden, ha vi ändå tillräckliga skäl att i Comte se vårt århundrades störste och ädlaste tänkare och reformator, hvars namn det bör vara en glädje för hvarje positivist att sprida till samtid och efterverld.

*Negativism lages ofta för positivism af personer, som blott fått en ytlig kännedom om den senare, på grund af den kritik, positivisterna underkasta äldre systems obevisade dogmer eller reaktionära politik. Det finnes dessvärre många, som ej fatta nödvändigheten af att sörja för något positivt uppbyggande, en verklig ordningslära för att bringa reda i begreppen och åvägbringa en hälsosam ledning af civiliserade samhällen. Allt sedan Voltaires dagar eller sedan 1 1/2 århundrade tillbaka har nedrifningsarbetet pågått; det har varit nödvändigt, men blott såsom förberedelse. Att evinnerligen endast syssla därmed leder ej till målet — om detta är att göra människorna lyckligare och betrygga alla sanna medborgares väl — och har den vådan med sig att *afnäma en mängd sinnen, som älska ordningen lika mycket som framsteget*, från den frisinnade rörelsen, då de ej där finna hvad de anse vara af nöden: medel att *förädla människan* och att lägga en säker grund för såväl *tillvaron* som *utvecklingen*. Detta är åter positivismens mål.*

Allt från sitt första framträdande har Positivismen varit utsatt för angrepp. Somliga af dessa kunna ha varit berättigade, de t. ex., som gällt onödiga formuleringar af detaljer; andra angrepp ha åter varit oberättigade, nämligen teologernas och metafysikernas doktrinära kritik eller yttersta högerens och yttersta vänsterns bestridande af den positivistiska politiken.

Ärkebiskopar, teologie professorer, presidenter m. fl. ha i offentliga tal och skrifter, fördömt positivismen; den har i lika mån, ehuru från olika synpunkter, utdömts af högertidningar och vänstertidningar. Eget är att jämföra somliga af dessa domar: under det att fäderueslandet 1880 förklarar, att positivismen till sitt innersta väsende är *konservativ* och *reaktionär*, utbrister prof. Borelius året därpå i Nya Dagl. Allehanda: »Denna samhällsordning (den positivistiska) innebär följaktligen i grunden ett perpetuellt legaliserande af *revolutionen*; — just i Frankrike höra sådana omväxlingar mellan despotism och *pöbelvälde*,

som denna samhällslära legaliserad, snart sagdt till ordningen för dagen».

Nu är saken den, att positivisterna hvarken kunnat ansluta sig till yttersta högerens eller yttersta vänsterns partier, utan påpekat de absolutistiska öfverdrifterna å ömse håll — allt under det de i vissa afseenden, eller med hänsyn till nya upplösende läror om statsförvaltningen, familjen och egendomen, m. m., äro på sitt sätt konservativa, men i andra afseenden, eller med hänsyn till den andliga friheten, församlingsrätten, särskiljandet af kyrka och stat, teologiska och monarkiska fördomar o. s. v., äro ej blott liberala, utan rent af radikala.

Åtskilliga motståndare ha icke desto mindre menat, att positivismen, på grund af de regler den uppställt för samfundsorden, dess ordningsvilkor, vore frihetsfientlig. Oriamligheten i detta påstående är i ögonen fallande för en hvar, som har någon inblick i den positivistiska samhällsläran och ej förblindats af demagogiska fraser. Positivismen yrkar visserligen på en ordnad styrelse, men dess idealstat är ej monarkien, utan republiken. Dess styrelseskick är dock ej den *absoluta* demokratin, eller *antalets* välde, utan kallas *sociokrati*, då den anser, att samhället styr sig själf genom sina inomboende krafter och sina olika medlemmar samt kallar *alla* klasser till hjälp dervid. Makten skall enligt Comte bero på samtycke af individuela viljor och kan således aldrig få vara absolut.

Huru mycket positivismen försvarar individernas rätt synes af dess strid mot kommunismen, som medför en farlig sträfvan att undertrycka all individualitet. Det stora mänskliga problemet består uti att så mycket som möjligt förena den *fria individuela delningen* med en icke mindre nödvändig *samvärkan*.

Positivismen bekämpar för vissa *individualismer* såsom absolut princip i det sociala lifvet, men den gör detta för att blotta *samhällets öfvervigt* och för att undertrycka öfvervigten af personligheten och den rådande egoistiska tidsandan.

Positivismen kan ej heller uppställa parlamentarismen och den allmänna rösträtten såsom politiska universalmedel, huru betydelsefulla de än kunna vara, utan bygger mera på *sociologien* och den *allmänna upplysningen*; ja den förklarar rösträtten skadlig utan upplysning.

Orsakerna, hvarför många ej anslutit sig till positivismen, äro dels inre, dels yttre. Till

de förra höra: *obekantskap* med läran, *misslag* och *missförstånd* (ej minst genom skefva eller lögnaktiga framställningar af motståndare eller ytliga granskare), *Comtes* egna missgrepp i ett fåtal fall, *principiellt motstånd* mot positivismens politiska och religiösa läror, vetenskapsmännens ensidiga *specialitetsforskning*, den rådande *individualismen* o. s. v. Yttre orsaker äro: *ens makens* afvoghet gent emot positivismen, hvarigenom den andre förhindras att ingå i positivistiska samfund, beklädande af *offentliga platser*, då fruktan för förföljelse afhåller från att analuta sig därtill, fruktan för en *sann och oförskräckt politik*, som positivisterna i allmänhet föra gentemot halfheter, fegheter och fördomar, samt ändtligen känslan, att *intet anseende* är förknippadt med att vara positivist. Posivisterna lefva nämligen alla *för folket* och *bland folket*.

Positivismens motståndare inom det vetenskapliga lägret torde ha nytta af att erinra sig åtskilliga förkastelsedomar, som den exakta forskningsens målsmän låtit komma sig till last, då vissa vetenskapliga teorier och uppfinningar först sett dagen. Afskräckande exempel på den vetenskapliga ensidigheten och det akademiska höguodet böra sålunda alltid vara:

motståndet mot *Newtons* gravitationslag af flere stora forskare, *Leibniz*, *Bernouilli*, *Cassini*, *Fontenelle* m. fl.;

kemisternas förkastelsedom öfver *Lavoisiers* syrsättningsteori;

franska Vetenskapsakademiens utdömande af *animala magnetismen*;

vetenskapsmännens förnekande af förekomsten af *meteorer* ända till vårt århundrade;

de sakkunniges på vetenskapliga beräkningar grundade förkastelsedomar af såväl *ångmaskiner* som *järnvägar*;

fysikernas tillbakavisande af *R. Meyers* mekaniska värmeteorier o. s. v.

Hvad särskildt *Newton* beträffar, så vet man, att hans *Principer*, som inneburo lösningen af så många stora problem och däri gravitationslagen framställes, mottogs med köld i alla länder och under mer än $\frac{1}{2}$ århundrade utöfvade föga eller intet inflytande på de lärdes arbeten. Intet har kunnat mera bevisa, hurusom hvarje nyhet — äfven om den utgör den största vetenskapliga sanning — räknar otaliga motståndare på grund af *vanan att tänka på ett gifvet sätt* och den *traditionella auktoritetens oerhörda makt*.

Anton Nyström.

Till Redaktionen insänd literatur, tidningar och tidskrifter.

För Frisindet. Christendom N:r 23—24. — Idun N:r 51—52. — Skandinavisk medeltidning N:r 4, lika elegant som dess föregångare. — Nylände N:r 23—24. — Finst Tidskrift N:r 6. — The Woman's Journal N:r 49. — Ny Jord December I och II häft. — Tidning för Trädgårdsodlare, N:r 1. — Svensk Läraretidning N:r 52. — Hvad VI Vill, N:r 12. — Sanningsoäkaren N:o 1.

Böcker.

På Alb. Cammermeyers förlag, Kristiania, har utkommit: *Fra Nutiden* af Emil Selmer. Pris 1: 80. — *SH sjö och i land*. Föreläsningar för Barn af Johanne Vogt. Pris 1: 60. — *Fra en svunden tid* af O. A. Qverland. Pris 2: 50. — *På kryds og på træer*. Udvalg af »Krydsøren» 1848—54. Udgivet af D. Meidell. Pris 3 kr. — *Lyse Litsbilleder*, Teguede af Wilhelm Larsen. 2 kr. — *Blomstermalerier og Bjarstykke* af August Strindberg. Alb. Bonniers förlag, Stockholm. Pris 2 kronor.

Innehållsförteckning:

Redaktionen: Till Framåtts läsare. — Reformföreningen: Större politisk lifaktighet. — *Tor Hedberg*: Ett Julminne. — I den vegetariska frågan (Fritt efter Med. Dr. Otto Rabes broschyr). — Alkoholfismen. — *Anton Nyström*: Om Positivismen och dess hinder.

Framåt upptager i sina spalter:

1:o) artiklar i alla nutidens sociala frågor såsom: *kvinnofrågan*, *arbetarefrågan*, *nykterhetsfrågan*, *fredsfrågan*;

2:o) artiklar i *religiösa* frågor;

3:o) artiklar om *vegetarism*, *vivisektion*, *djurskydd* och kortare populärt skrivna artiklar i *filosofi* och *naturvetenskap*;

4:o) *Teaterrecensioner*, skönlitterära alster: poem, noveller, skisser m. m.;

5:o) *Bokrecensioner*, *kåsevier* m. m.

Expeditions- och Redaktionsbyrå:

2:dra Långgatan 40.

Pris: Helt år 3,50

• Halfår 1,80

• Kvartal 1,00

Lösnummer: 10 öre.

Prenumerationsställen:

Alla postanstalter och bokläddor inom Sverige Norge, Danmark och Finland, samt (för Göteborg) expeditionen.

Prenumerantsamlare

erhålla för 4 prenumeranter kr. 3,50 kontant, då postanstaltens kvitto insändes till expeditionen.

Distribueras af utgifvarne.

Utgifningsort: Göteborg.

GÖTEBORG,
ALB. OLSONS BOKTRYCKERI
1898.